

Seat No. : _____

ND-114

November-2021

M.A., Sem.-III

504-EA : Sanskrit

[મત્સ્યપુરાણ અને અગ્નિપુરાણ (નિયતાંશ)]

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 50

સૂચનાઓ : (1) વિભાગ-Iમાં દરેક પ્રશ્નના ગુણ સરખા છે.

All questions in Section-I carry equal marks.

(2) વિભાગ-Iમાંથી કોઈપણ ત્રણ પ્રશ્નના ઉત્તર આપો.

Write the answer to any **three** questions from Section-I.

(3) વિભાગ-IIમાં પ્રશ્ન નં. 9 ફરજિયાત છે.

Question No. 9 in Section-II is compulsory.

વિભાગ – I / Section – I

1. મત્સ્યપુરાણને આધારે મનુ-મત્સ્યસંવાદ વિશે સવિસ્તર નોંધ લખો. 14
2. મત્સ્યપુરાણમાં કરેલ બ્રહ્માના સૃષ્ટિસર્જન વિશે વિગતે નોંધ લખો. 14
3. મત્સ્યપુરાણનો ઈલાવૃત્તાન્ત સવિસ્તર જણાવો. 14
4. મદનદ્વાદશીવ્રત ક્યારે આવે છે ? તેને વિધિ વિગતે જણાવો. 14
5. પુરાણનાં પાંચ લક્ષણોને મત્સ્યપુરાણના પરિપ્રેક્ષ્યમાં મૂલવો. 14
6. મત્સ્યપુરાણમાં નિરૂપિત વ્રતોનું સાંસ્કૃતિક મહત્ત્વ જણાવો. 14
7. અગ્નિપુરાણને આધારે હનુમાનવૃત્તાન્ત આલેખો. 14
8. અગ્નિપુરાણના વિવિધ અવતારોની કથા ટૂંકમાં જણાવો. 14

9. નીચેના બધા જ પ્રશ્નોના ઉત્તર સાચો વિકલ્પ શોધીને આપો :

8

- (1) મત્સ્યપુરાણનું અન્ય એક નામ શું છે ?
(દીર્ઘસંહિતા, મનુસંહિતા, લોકસંહિતા)
- (2) કયાં પુરાણોને પ્રાચીન માનવામાં આવે છે ?
(ભાગવત-ભવિષ્ય-બ્રહ્માંડ, મત્સ્ય-વાયુ-અગ્નિ, લિંગ-સ્કંધ-કૂર્મ)
- (3) શ્રાદ્ધ માટે કઈ દિશા ઉત્તમ ગણાય છે ?
(પૂર્વ, ઉત્તર, દક્ષિણ)
- (4) કોના શાપથી ચંદ્રની કાય અને વૃદ્ધિ થાય છે ?
(શુકાચાર્ય, બ્રહ્મા, ઈન્દ્ર)
- (5) ‘તારા દેહને શંકર જલ્દીથી બાળી દેશે’ – એવો શાપ બ્રહ્માએ કોને આપ્યો હતો ?
(કામદેવ, ચંદ્રમા, ઈલા)
- (6) પુરાણોમાં પ્રલય કેટલા પ્રકારના છે ?
(પાંચ, ત્રણ, ચાર)
- (7) ભાર્ગવ જમદગ્નિ કોના પિતા હતા ?
(પરશુરામ, બલરામ, સહજાર્જુન)
- (8) લંકામાં હનુમાને સીતાને કયા વૃક્ષ નીચે બેઠેલાં જોયાં હતાં.
(અશોકવૃક્ષ, શિંશપાવૃક્ષ, અશ્વત્થ વૃક્ષ)

Seat No. : _____

ND-114

November-2021

M.A., Sem.-III

504-EB : Sanskrit

(સિ.કૌ. અજન્તપું. – રામ હરિ ભાનુ)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 50

- સૂચનાઓ :** (1) વિભાગ-Iમાંથી ગમે તે ત્રણ પ્રશ્નના ઉત્તર લખો. દરેકનો ગુણભાર 14નો છે.
(2) વિભાગ-IIમાંથી સૂચવ્યા પ્રમાણે આઠ પ્રશ્નોના ઉત્તર લખવાનાં છે. દરેકનો એક-એક ગુણ છે.

વિભાગ-I

- નીચેનાં સૂત્રોમાંથી ગમે તે બે સૂત્રોને સોદાહરણ સમજાવો :
નિમ્નલિખિતેષુ કયોશ્ચિત્ દ્વયોઃ સૂત્રયોઃ સોદાહરણં વ્યાખ્યા વિધેયા :
(a) વિભક્તિશ્ચ ।
(b) અર્થવદધાતુરપ્રત્યયઃ પ્રાતિપદિકમ્ ।
(c) ન વિભક્તૌ તુસ્માઃ ।
- નીચેનાં સૂત્રોમાંથી ગમે તે બે સૂત્રોને સોદાહરણ સમજાવો :
અધોલિખિતેષુ કયોશ્ચિત્ દ્વયોઃ સૂત્રયોઃ સોદાહરણં વ્યાખ્યા વિધેયા :
(a) તસ્માચ્છષો નઃ પુંસિ ।
(b) बहुवचने झल्येत् ।
(c) નામિ ।
- નીચેનાંમાંથી કોઈપણ બે ઉપર ટૂંકનોંધ લખો :
અધોલિખિતેષુ કયોશ્ચિત્ દ્વયોઃ ઉપર વિવરણં લિખતઃ :
(a) टा, डसि तथा डस् ना स्थाने थनारा आदेश (b) प्रातिपदिक संज्ञा અને તેનાં ફળ
(c) इपसिद्धि प्रक्रिया અને સંજ્ઞાકરણ (d) पाणिनीय सूत्रसंरचना અને અનુવૃત્તિ
- સુબન્તપદની રૂપસિદ્ધિ પ્રક્રિયાનો ટૂંકમાં ખ્યાલ આપો.
सुबन्तपदस्य रूपसिद्धिप्रक्रियायाः संक्षेपतः परिचयं कारयत ।

5. નીચેનામાંથી ગમે તે બે પદની રૂપસિદ્ધિ પ્રક્રિયા આલોખો :
અધોલિખિતેષુ કયોશ્ચિત્ દ્વયોઃ પદયોઃ રૂપસદ્ધિપ્રક્રિયાં લિખત :
(a) હરિઃ । (b) હરયઃ । (c) ભાનૂ । (d) હરયે ।
6. નીચેનાં પ્રયોગોમાંથી ગમે તે બેની રૂપસિદ્ધિ પ્રક્રિયા સમજાવો :
અધોલિખિતેષુ પદેષુ કયોશ્ચિત્ દ્વયોઃ રૂપસદ્ધિપ્રક્રિયા લેખનીયા :
(a) રામઃ । (b) રામેણ । (c) રામાત્ । (d) રામસ્ય ।
7. ભર્તૃહરિને અનુસરીને વાક્યસ્ફોટનું માહાત્મ્ય પ્રસ્થાપિત કરો.
ભર્તૃહરિમનુસરન્ વાક્યસ્ફોટસ્ય માહાત્મ્યં પ્રસ્થાપયત ।
8. વૈયાકરણ ભર્તૃહરિ પ્રમાણે ધ્વનિ અને સ્ફોટનું સ્વરૂપ ચર્ચો.
વૈયાકરણભર્તૃહરિમનુસૃત્ય ધ્વનિ-સ્ફોટયોઃ સ્વરૂપં વિમૃશયત ।

વિભાગ-II

9. નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં ઉત્તર લખો : (ગમે તે આઠ)
- ઓલિખિતેષુ કૈષાઞ્ચિત્ અષ્ટાનામ્ પ્રશ્નાનામુત્તરાણિ લિખત :
- (1) રામ શબ્દની પ્રાતિપદિકસંજ્ઞા શા કારણે થાય છે ?
 - (2) વિભક્તિ સંજ્ઞા કોની કોની થાય છે ?
 - (3) રામેષુમાં મૂર્ધન્યાદેશ કયા સૂત્રથી થાય છે ?
 - (4) આમ્ પ્રત્યયને કયો આગમ થાય છે ?
 - (5) શસ્ના સવર્ણની ઈત્સંજ્ઞા કેમ થતી નથી ?
 - (6) ભર્તૃહરિની સુપ્રસિદ્ધ વ્યાકરણશાસ્ત્રીય કૃતિનું નામ લખો.
 - (7) સ્ફોટ શબ્દની કોઈ એક વ્યુત્પત્તિ લખો.
 - (8) દ્વિતીયા વિભક્તિના ત્રણેય પ્રત્યય લખો.
 - (9) પ્રથમયોઃ પૂર્વસવર્ણઃ । સૂત્રનું કાર્ય સોદાહરણ લખો.
 - (10) રામાય । માં દ્વીર્ઘ કયા સૂત્રથી થાય છે ?